

N:o 85.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående ytterligare anslag till byggnader för ett landsarkiv i Lund; gifven Stockholms slott den 20 april 1900.

Under återopande af hvad bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för denna dag innehåller, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att till fullbordande enligt fastställd plan af beslutade byggnader för ett landsarkiv i Lund, utöfver därför redan beviljade medel, anvisa på extra stat för år 1901 ett belopp af 26,437 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas, och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts,
Min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

G U S T A F.

Nils Claëson.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kongl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 20 april 1900.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
 Statsråden: WIKBLAD,
 ANNERSTEDT,
 grefve WACHTMEISTER,
 CLAËSON,
 DYRSSEN,
 ODELBERG.

Departementschefen, statsrådet Claëson yttrade:

Ang. ytterligare anslag till byggnader för ett landsarkiv i Lund.

»Sedan Riksdagen år 1898, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, för uppförande å Sommeliusska lyckan i Lund af byggnader för ett landsarkiv i hufvudsaklig enlighet med särskilda af intendenten hos öfverintendentsembetet H. T. Holmgren upprättade ritningar äfvensom för byggnadernas inredning och vidtagande af i sammanhang dermed föreslagna åtgärder för anordnande af gas-, värme-, vatten- och afloppsledningar jemte planering och stängsel m. m. beviljat ett anslag af 164,563 kronor, har Kongl. Maj:t enligt nådigt bref den 27 maj 1898 gillat och till efterrättelse fastställt ifrågavarande ritningar samt uppdragit åt öfverintendentsembetet att, efter samråd med riksarkivarien, gå i författning om utförande af byggnadsföretaget.

I underdånig skrifvelse den 14 mars 1899 anförde öfverintendents-embetet, att efter det embetet, med anledning af berörda uppdrag, anmodat arkitekten hos embetet C. Möller att uppgöra de för ändamålet erforderliga arbets- och detaljritningar, Möller uti afgifvet tjenstememorial erinrat, att enligt den af Kongl. Maj:t gillade situationsplanen landsarkivbyggnaderna, som i fullt färdigt skick skulle utgöras af en expeditionsbyggnad och två dermed genom täckta passager sammanbundna arkivflyglar, hvaraf dock den ena skulle komma att uppföras först då ökad utrymme för arkivalier påkallades, vore, i afsigt att så mycket som möjligt aflägsna arkivbyggnaderna från ifrågavarande tomt vidliggande gator och de enskilda hus, som kunde blifva uppförda på gatornas motsidor, ämnade att hafva det inbördes läge, som å en vid embetets skrifvelse fogad, med Litt. A. betecknad planritning vore utmärkt, så att expeditionsbyggnaden blefve parallel med Lilla Råbyvägen och den nu till utförande beslutade arkivflygeln parallel med Dalbyvägen, och att den blifvande flygeln, angifven med prickade linier, i sinom tid skulle uppföras i samma rigtning som norra tomtgränsen och på ett afstånd af 10 meter från densamma. Enär nämnda anordning i betraktande af tomtens form syntes mindre lyckligt vald, hade Möller för sin del föreslagit en väsentligt olika arkitektonisk gruppering af byggnaderna, i det att, såsom å en med Litt. B betecknad, likaledes öfverintendentsembetets skrifvelse bilagd planritning närmare utvisades, expeditionsbyggnaden borde förläggas i en tomten snedt skärande hufvudaxel och flyglarne anordnas utefter de båda nämnda vägarne på ett afstånd af 8,5 meter från dessa, hvarigenom afståndet mellan arkivflyglarne och motsatta husrader komme att utgöra 18 meter vid Dalbyvägen och omkring 20 meter vid Lilla Råbyvägen. För egen del anförde embetet vidare, att enär, efter hvad en bland handlingarna i ärendet befintlig borrningskarta gäfvade vid handen, grunden vore af lika beskaffenhet å hela ifrågakomna område, en förflyttning af byggnaderna å detsamma icke påkallade ökade grundläggningskostnader; att följandet af arkitekten Möllers förslag icke heller i andra afseenden gäfvade anledning till någon förhöjning i den beräknade arbetskostnaden; att den uti samma förslag angifna anordningen ovedersägligen erbjöde de afsevärda fördelarne af såväl en vida mer tilltalande gruppering som en för allmänheten lättare tillgänglig ingång till tomten; samt att byggnaderna, äfven om de grupperades såsom arkitekten Möller föreslagit, skulle komma att ligga på så stort afstånd från motsatta husrader, att deras läge måste anses fullt betryggande mot eldsolycka. Med afseende å de sålunda anförda omständigheterna hemställde öfverintendentsembetet, det Kongl. Maj:t täcktes medgifva, att embetet finge, vid anordnandet å den för ändamålet upplåtta

tomt af de för landsarkivet i Lund bestämda byggnaderna, följa omfördälda med Litt. B. märkta situationsplan. Sedan riksarkivariern i berörda ärende yttrat sig, lemnade Kongl. Maj:t, jemlikt nådigt bref den 7 april 1899, bifall till öfverintendentsembetets nämnda hemställan.

I underdånig skrifvelse den 25 augusti 1899 anförde öfverintendentsembetet, att embetet redan vid tiden för mottagandet af det enligt nådiga brefvet den 27 maj 1898 gifna uppdraget funnit, att, med hänsyn till den efter upprättandet af de till de gillade ritningarna hörande kostnadsberäkningar inträffade betydande stegring i priset å byggnadsmaterialier och arbetsbiträden, byggnadsföretaget i fråga icke utan inskränkningar skulle kunna utföras med det för ändamålet anslagna belopp; att då jemväl efter nämnda tid berörda pris i så hög grad stegrats, att, på sätt ett skrifvelsen bilagdt, genom embetets försorg med ledning af från orten inhemtade nya uppgifter under juli 1899 upprättadt kostnadsförslag närmare utvisade, byggnadsföretaget enligt den fastställda planen icke skulle kunna utföras för en kostnad lägre än 188,000 kronor, embetet funnit oundgängligt att, för att arbetskostnaden icke skulle behöfva öfverskrida anslagsbeloppet, i planen vidtagna alla de förenklingar och inskränkningar, hvilka icke kunde anses menligt inverka på byggnadernas bestånd eller ändamålsenlighet; att embetet uti berörda syfte i den ursprungliga planen föreslagit följande inskränkningar och förenklingar, nemligen 1:o) minskning af arkivflygelns längd med 4 meter och bredd med 0,6 meter, hvarvid, för beredande af utrymme för arkivhyllor till afsedd sammanlagd längd, afståndet mellan dessa hyllor äfvensom bredden af passagen mellan långväggarne och hyl-lorna förminskats, 2:o) utbytande af de tillämnade hyllständerne af jern mot sådana af trä, 3:o) förenkling af arkivflygelns bekröning medelst kopparplåt, 4:o) uteslutning ur fasadarkitekturen af större delen af därför beslutad sandstensornering och listverk samt 5:o) utförande af stommen till arkivflygelns taklag af trä i stället för af jern. Öfver de af embetet sålunda ifrågaställda inskränkningar och förenklingar i arbetsplanen, hvilka, med iakttagande tillika deraf att Kongl. Maj:t enligt förenämnda nådiga bref den 7 april 1899 medgifvit vissa å arbetskostnaden icke inverkan de ändringar i läget af arkivbyggnaderna, blifvit i tillämpliga delar åskådliggjorda å embetets skrifvelse bilagda, af arkitekten Möller nyupprättade ritningar till landsarkivbygget, hade embetet satt riksarkivariern i tillfälle att yttra sig. I skrifvelse den 19 augusti 1899 till embetet hade riksarkivariern yttrat, bland annat, att utförandet af hyllornas ständare af trä i stället för af jern visserligen vore en försämring, men att förslaget härutinnan dock i betraktande af omständigheterna kunde lemnas utan anmärkning; att förslaget att utföra taklagets stomme å arkivbyggnaden af trä i stället

för af jern syntes riksarkivarien ganska betänkligt och böra undvikas, saunt att beträffande förslaget att vinna besparingar genom fasadarkitekturens förenkling riksarkivarien beklagade, att det dekorativa elementet skulle försvinna från en byggnad, som uppfördes i en mycket besökt universitetsstad, men att han måste finna sig deri, då hufvudändamålet med byggnaden deraf icke lede något men. Beträffande den förenklingsåtgärd i afseende å taklagets stomme, hvaremot riksarkivarien yttrat betänkligheter, erinrade öfverintendentsembetet särskildt, att, om än samma åtgärd, hvilken skulle kunna medföra en minskning i arbetskostnaden af omkring 4,000 kronor, icke i och för sig kunde anses önskvärd, densamma dock, vid det förhållandet att dels afståndet mellan arkivflygeln och närmast angränsande byggnad vore ganska stort, dels ock bjelklaget närmast under taklaget, afsedt att utföras af beton på jernbalkar, erbjöde en brandfri betäckning öfver de underliggande arkivlokalerna, icke kunde anses i mera afsevärd mån minska den brandsäkerhet, som för en byggnad med den ifrågasvarandes uppgift kunde finnas påkallad. På grund häraf hemställde öfverintendentsembetet, det Kongl. Maj:t täcktes medgifva, att i den nädigst gillade planen för ifrågasvarande byggnadsföretag måtte få vidtagas de af de utaf embetet sålunda ifrågaställda inskränkningar och förenklingar, hvilka, efter det anbud afgifvits å byggnadsarbetenas utförande, befundes påkallade, för att den anslagna kostnadssumman icke skulle behöfva öfverskridas.

Vid ärendets föredragning den 15 september 1899 fann Kongl. Maj:t, som ansåg arbetena för uppförande å Sommeliusska lyckan i Lund af byggnader för ett landsarkiv böra i enlighet med Kongl. Maj:ts föregående beslut utbjudas, icke skäl att då medgifva någon inskränkning eller förenkling i planen för ifrågasvarande byggnadsföretag.

Under erinran om hvad sålunda i ärendet förekommit, har öfverintendentsembetet i underdånig skrifvelse den 3 april 1900 anført, att embetet efter erhållen del af Kongl. Maj:ts sistberörda beslut låtit utarbета för den gillade byggnadsplanen nödiga arbets- och detaljritningar afvensom arbetsbeskrifning och förslag till entreprenadkontrakt, hvarvid dock iakttagits, att byggnadernas läge komme att öfverensstämma med det enligt nådigt bref den 7 april 1899 medgifna, samt i skrifvelse den 2 januari 1900 anmodat Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län att i den ordning, gällande föreskrifter i ämnet stadgade, på entreprenad utbjuda arbetena med uppförande i Lund af byggnader för ett landsarkiv i öfverensstämmelse med förenämnda ritningar och handlingar. Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som allmänneligen kungjort, att skriftliga och förseglade anbud å ifrågasvarande arbeten mottoges å länets landskontor senast före klockan tolf på dagen den 16 mars 1900, hade med skrifvelse

den 24 i samma månad till öfverintendentsembetet insändt följande inom stadgad tid till Kongl. Maj:ts befallningshafvande inkomna anbud, nemligen:

1:o)	af byggmästaren	Oscar Svensson	i Lund	.....	å kr.	201,180: —,
2:o)	»	»	H. O. Forsberg	» »	.....	» » 163,202: 90,
3:o)	»	»	A. P. Månsson	» »	.....	» » 163,073: 91,
4:o)	»	»	S. Ljunggren	» »	.....	» » 156,782: —,
5:o)	»	»	C. J. Krook	» »	.....	» » 154,494: — samt
6:o)	»	»	H. Aström	» Trelleborg	» »	144,000: —.

Dervid hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande beträffande anbuds-gifvarne upplyst, att byggmästaren Åström, hvilken afgifvit det lägsta anbudet, vore försatt i konkurs, som ännu icke afslutats, men att, enligt inhemtade upplysningar, i fråga om de öfriges ekonomiska ställning eller deras ordentlighet och yrkesskicklighet orsak till anmärkning icke förefunnas.

Af anslaget i fråga skulle, anförde öfverintendentsembetet vidare, bestridas, förutom kostnaden för utförandet af de arbeten, berörda entreprenad omfattade, äfven kostnaden för följande arbeten och anskaffningar m. m. till härför beräknade belopp, nemligen:

åskledare	kr.	1,500: —
stängsel	»	2,500: —
planering m. m.	»	5,000: —
värmeledning	»	11,000: —
möbler	»	2,000: —
oförutsedda utgifter, förslagsvis	»	5,400: —
intendenten Holmgrens ursprungliga ritningsförslag	»	1,500: —
detalj- och arbetsritningar	»	3,000: —
kontrollantarfvode och besigtningar m. m.	»	3,000: —

eller tillhopa kronor 34,900: —,

i hvilken summa någon nedsättning icke kunde vara att motse.

I betraktande af nu nämnda förhållanden och då någon som helst anledning icke förefunnas att vid ett förnyadt utbud af de arbeten, som tillhörde den entreprenad, för hvilken embetet sålunda redogjort, ett så lågt anbud skulle kunna erhållas, att det för ifrågavarande ändamål beviljade anslag skulle befinnas tillräckligt att därför uppföra och utrusta oförmålda arkivbyggnader på sätt, som för närvarande vore afsedt, för anlätet öfverintendentsembetet att hos Kongl. Maj:t göra underdånig hemställan att, derest omhandlade byggnadsföretaget pröfvades bära bringas till verkställighet i enlighet med den af Kongl. Maj:t därför gillade plan,

hos Riksdagen måtte äskas erforderlig höjning i det för samma företag anvisade extra statsanslag. Vid bedömande af frågan, huru stor förhöjning i anslaget, som kunde anses behöflig, torde man böra utgå från de å byggnadsentreprenaden nu afgifna antagliga anbudens belopp. Dervid ansåge öfverintendentsembetet — som icke tagit med i räkningen det lägsta anbudet, då detta, utom det att det vore afgifvet af insolvent person, i allt fall gifvetvis vore allt för lågt, för att anbudsgifvaren därför skulle kunna utföra ett fullgodt arbete — att såsom grund för bestämmandet af fyllnadsanslagets storlek lämpligen borde läggas det af byggmästaren S. Ljunggren afgifna å 156,782 kronor, enär detta vore i detaljberäkningarna med afgjort större noggrannhet upprättadt än det närmast lägre, som afgifvits af byggmästaren Krook och slutade på ett belopp af 154,494 kronor. I fråga om nyssberörda, af byggmästaren Ljunggren afgifna anbuds slutsumma 156,782 kronor vore emellertid att märka, att deri inginge ett belopp af 750 kronor för »inmurning af värmeledning», hvilket arbete dock enligt förslaget till entreprenadkontrakt icke tillhörde hufvudentreprenaden, utan skulle bekostas af värmeledningsentreprenören, hvadan förenämnda slutsumma borde minskas med sistsagda belopp och förty utgjorde allenast 156,032 kronor. Antoges sålunda, att sjelfva byggnadskostnaden komme att uppgå till ..... kr. 156,032: — och öfriga omkostnader, såsom förut förmälts, till ..... » 34,900: — skulle byggnadsföretagets i fråga utförande betinga en kostnad af ..... » 190,932: — eller i rundt tal ..... » 191,000: — och då det redan beviljade statsanslaget belöpte sig till ..... » 164,563: — skulle en ytterligare höjning i samma anslag erfordras å ..... » 26,437: —.

Giltiga skäl synas mig icke vara anförda för att frångå den plan beträffande de för landsarkiv i Lund afsedda byggnader, som efter vederbörlig utredning och tagen hänsyn till de lokala förhållandena blifvit i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag af Riksdagen gillad och sedermera af Kongl. Maj:t faststald. Hvad särskildt angår den ifrågasatta inskränkningen i den nu till uppförande afsedda arkivflygelns storlek, synes mig denna åtgärd vara så mycket mindre lämplig, som densamma dels skulle medföra en obehäfvare anordning af byggnadens inredning, dels ock nödvändiggöra ett tidigare uppförande af den andra arkivflygeln eller företagande af tillbyggnader, som eljest möjligen icke behöfts. Med afseende ej mindre härå än äfven å de af riksarkivarien, på sätt förut är nämndt, gjorda erinringar och då det i följd af omständigheter, som vid det kongl. förslaget framläggande för Riksdagen ej kunnat förutses, visat sig icke vara möjligt att

utföra det nu ifrågavarande byggnadsarbetet för det af Riksdagen beviljade anslaget, 164,563 kronor, hvilket måhända icke ens skulle vara tillräckligt, om de af öfverintendentsembetet ifrågasatta inskränkningarna i byggnadsplanen medgåfves, hemställer jag, det Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att till fullbordande enligt faststald plan af beslutade byggnader för ett landsarkiv i Lund, utöfver därför redan beviljade medel, anvisa på extra stat för år 1901 ett belopp af 26,437 kronor.»

Hvad departementschefen sålunda i underdånighet hemställt behagade Hans Kongl. Höghet Kronprinsen-Regenten, på tillstyrkan af statsrådets öfrige ledamöter, i nåder gilla och bifalla; och skulle proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

A. I. Lindhagen.
